

באותה שעה שאותו הנהר ששופע ויוצא, מוציא כל אותן הנשמות והנקבה מתעברת, כלם עומדים בפנים בחצר לפנים מחצר מצפה שטיחים.

ובשה לבנה נפגמת באותו צד של הנחש הרע, אז כל אותן נשמות שיוצאות, אף על גב שכלן טהורות וכלן קדושות - הואיל ונפלו בפגם, בכל אותם מקומות שהגיעו אותן הנשמות, כלם נשברו ונפגמו בכמה צער וכמה כאבים, ואלו הם [נשמות

ומקומות] [נ"א נשמות של מקומות של פגם] שמתרצה בהם הקדוש ברוך הוא אחר שנשברו, ואף על גב שהנשמות בעצב ולא בשמחות. סוד הדבר שורים כמו שלמעלה, הגוף נפגם, והנשמה בפנים כמו שלמעלה, וזה כמו זה. ומשום כך אלו הם שצריכות להתחדש בהתחדשות הלבנה, ועל אלו כתוב (ישעיה טו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אומר ה'. כל בשר ודאי, שאלו יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה.

ואלו הם בשתפנות אחת עם הלבנה פגומים באותו הפגם שלה, ומשום כך היא תמיד שורה בתוכם, שאינה עוזבת אותם, כמו שנאמר (שם נז) ואת דפא ושפל רוח, וכתוב (תהלים לד) קרוב ה' לנשברי לב. לאותם שסובלים עם הלבנה, אותו הפגם הם קרובים לה תמיד. ועל זה להחיות לב נדכאים, באותם החיים שבאים לה להתחדש והיה להם חלקם, אותם שסובלים עמה יתחדשו עמה.

ואלו נקראים יסורים של אהבה של אהבה הם, ולא מאותו האדם. של אהבה, אותם שנפגם

דהוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון נשמתין ואתעברת נוקבא, פלהו קיימין לגו בקורטא דלגו בסיטו קורטא.

וכר סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא בישא, פדין כל אינון נשמתין דנפקין, אף על גב דכלהו דכייין וכלהו קדישין, הואיל ונפלו בפגמו, בכל אינון אתרי דמטו אינון נשמתין פלהו אתברו ואתפגמו בכמה צערין בכמה כאבין, ואילין אינון (נשמתין ואחריו) (נ"א נשמתין דאתרין דפגמו) דאתרעי בהו קדשא בריך הוא לבתר דאתברו, ואף על גב דנשמתין בעציבו ולא בחדוון.

רוא דמלה שריין פגוונא דלעילא גופא אתפגים, ונשמתא לגו פגוונא דלעילא, ודא כגוונא דדא, ובגין כך אלין אינון דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל אלין פתיב, (ישעיה טו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אומר יי. כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.

ואלין אינון בשותפותא דדא בסיהרא פגימין בההוא פגימו דילה, ובגין כך איהי שריא בגווייהו תדיר דלא שבקא לון כמה דאת אמר, (ישעיה נז) ואת דפא ושפל רוח. וכתוב, (תהלים לד) קרוב יי לנשברי לב, לאינון דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין לה תדיר. ועל דא להחיות לב נדכאים, באינון חיים דאתיין לה לאתחדתא יהא לון חולקהון, אינון דסבלי עמה יתחדתון עמה. ואלין אקרוין יסורין של אהבה, של אהבה אינון ולא מניה דההוא בר נש. של אהבה, אינון דאתפגים נהורא של אהבה וזוטא דאתדחייא מאהבה רבה. בגין כך אלין

אינון חברים משתפים בהדה. זפאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי למהוי חברים בהדה, עלייהו כתיב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זפאה חולקהון דצדיקניא דקודשא בריה הוא גלי לון ארחי דאורייתא למהך בהו. תא חזי, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישפיל עבדי ואוקמוה. אבל תא חזי, פד ברא קדשא בריה הוא עלמא, עבד לה לסיהרא ואזער לה נהורהא דהא לית לה מגרמה פלום. ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

ובזמנא דהנה בי מקדשא קיים, ישראל הו משתדלין בקורבנין ועלוון ופולחנין, דהו עבדין פהני וליואי וישראלאי בגין לקשרא קשרין ולאנהרא נהורין. ולבתר דאתחרב בי מקדשא אתחשף נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא (דף קפא ע"ב) אסתלק מנה ולא אתנהרא, ולית לה יומא דלא שלטא ביה לווטין וצערין וכאבין פמה דאתמר.

ובההוא זמנא דמטי זמנא דסיהרא לאתנהרא, מה פתיב הנה ישפיל עבדי, עליה דסיהרא אתמר הנה ישפיל עבדי דא הוא רזא דמהימנותא. הנה ישפיל, דאתער אתערותא לעילא כמאן דארח ריחא ואתי לאתערא ולאסתפללא. ירום, מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין.

ירום, פמה דאת אמר, (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא, מסטרא דאברהם. וגבה, מסטרא דיצחק. מאד, מסטרא דייעקב.

האור של האהבה הקטנה שונדחית מאהבה רבה. משום כך אלה הם חברים משתפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שהם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם כתוב (שם קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא גלה להם דרכי התורה ללכת בהם. בא ראה, הפסוק הזה הוא סוד עליון, הנה ישפיל עבדי ובארוה. אבל בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את הלבנה והקטין לה את אורה, שהרי אין לה מעצמה פלום. ומשום שהקטינה את עצמה, האירה בגלל השמש ובחזק האורות העליונים.

ובזמן שהיה בית המקדש קיים, ישראל היו משתדלים בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עושים הכהנים ולוים וישראלים כדי לקשר קשרים ולהאיר אורות. ולאחר שנחרב בית המקדש, נחשף האור, והלבנה לא הוארה מן השמש, והשמש הסתלק ממנה ולא האירה, ואין לה יום שלא שולטים בו קללות וצער וכאבים, כמו שנתבאר.

ובאותו זמן שהגיע זמן הלבנה להאיר, מה כתוב? הנה ישפיל עבדי. נאמר על הלבנה הנה ישפיל עבדי, זהו סוד האמונה. הנה ישפיל - שמתעוררת התעוררות שלמעלה, כמי שהריח ריח וכא להתעורר ולהסתפל. ירום - מצד האור העליון של כל האורות.

ירום - כמו שנאמר (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא - מהצד של אברהם. וגבה - מהצד של

וְאֵף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ, וְכָלֵא חַד בְּרָזָא דְחַכְמָתָא.

וּבְהַהוּא זְמַנָּא יתְעַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְעֵרוּתָא עֲלָאָה לְאַנְהָרָא לְה לְסִיְהָרָא כְּדָקָא יֵאוּת פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה ל) וְהִיָּה אֹר חֵלְבָנָה כְּאֹר חֵחְמָה וְאֹר חֵחְמָה יְהִיָּה שְׂבַעְתִּים פְּאֹר שְׂבַעְתַּת הַיָּמִים. וּבְגִין כֶּף יתוּסַף בְּה רוח עֲלָאָה, וּבְגִין כֶּף יתְעַרוּן כְּדִין כָּל אֵינוּן מִיְתִיא דְאֵינוּן גּו עֲפָרָא. וְדָא הוּא עֲבָדִי, רְזָא דְמִפְתָּחֵן דְמֵאֲרִיָּה בִידֵיהָ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (אל עבדו זקן ביתו וקמה דאת אמר), (בראשית כד) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֲבָדָו, דָּא סִיְהָרָא כְּמָה דְאַתְמָר, מִטְטֵרוּ"ן דְאֵיְהוּ עֲבָד שְׁלִיחָא דְמֵאֲרִיָּה.

זְקַן בֵּיתוֹ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים לו) נַעַר הָיִיתִי גַם זְקַנְתִּי. הַמוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, בְּגִין דְּכָל גְּוֹנִין אַתְחַזֵּון בֵּיה יְרוּ"ק וְחַוּוּ"ר וְסוּמָ"ק.

שִׁים נָא יִדְךָ תַּחַת יְרֻכִי, דָּא הוּא צְדִיק רְזָא דְמִלָּה, קִיּוּמָא דְעֲלָמָא. דְּהָא כְּדִין הָאֵי עֲבָד מְמַנָּא בְּרָזָא עֲלָאָה לְאַחֲיָא לֹון לְדִיִּרִי עֲפָרָא וַיִּתְעַבֵּד שְׁלִיחָא בְּרוּחָא דְלַעֲיִלָּא וְלֵאֲתָבָא רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְאַתְרֵיהוּ לְאֵינוּן גּוּפִי (ס"א דֵאֲתָבָלוּ) דְאַתְבָּלוּ וְאַתְרַקְבוּ תַּחֲוֹת עֲפָרָא.

וְאַשְׁבִּיעֶךָ בֵּינִי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאַשְׁבִּיעֶךָ, מָאֵי וְאַשְׁבִּיעֶךָ. לְאַתְלַבֵּשָׁא בְּרָזָא דְשִׁבְע נְהוּרִין עֲלָאִין דְאֵינוּן רְזָא דְשְׁלִימוּ עֲלָאָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא הוּא גּוּפָא דְתַחֲוֹת עֲפָרָא דְאֵית לִיהָ קִיּוּמָא לְאַקְמָא מְעֲפָרָא. דְּכָל אֵינוּן דְאַתְקָרוּ בְּה וְזָכוּ לְאַתְקָרָא בְּאַרְעָא דִישְׂרָאֵל אֵינוּן יתְעַרוּן בְּקַדְמֵיתָא, כְּמָה דְאוּקְמֵנָא. דְכַתִּיב, (ישעיה כו)

יִצְחָק. מָאֵד - מְצַדוּ שֶׁל יַעֲקֹב. וְאֵף עַל גַּב שְׂבָאֲרוּהוּ, וְהַפֵּל אֲחָד בְּסוּד שֶׁל הַחֲכָמָה.

וּבְאוּתוֹ זְמַן יַעוּרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְעוּרְרוּת עֲלִיּוֹנָה לְהָאִיר לְלִבָּנָה כְּרֵאוּי, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שם) וְהִיָּה אֹר חֵלְבָנָה כְּאֹר חֵחְמָה וְאֹר חֵחְמָה יְהִיָּה שְׂבַעְתִּים פְּאֹר שְׂבַעְתַּת הַיָּמִים. וּמִשּׁוּם כֶּף תַּתּוֹסֵף לְה רוח עֲלִיּוֹנָה, וּמִשּׁוּם כֶּף יתְעוּרְרוּ אֲז כָּל אוֹתָם הַמְתִּים שְׁהֵם בְּתוֹף הָעֶפֶר. וְזֵהוּ עֲבָדִי, הַסוּד שְׂמִפְתָּחוֹת רַבּוֹנוּ כְּדוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (אל עבדו זקן ביתו, וכמו שנאמר) (בראשית כד) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֲבָדָו. זו הַלִּבָּנָה כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר, מִטְטֵרוּ"ן שֶׁהוּא עֲבָד שְׁלִיחָא רַבּוֹנוּ. זְקַן בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים לו) נַעַר הָיִיתִי גַם זְקַנְתִּי. הַמוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַגּוֹנִים נִרְאִים בּו יְרוּ"ק וְלִבְ"ן וְאֲד"ם.

שִׁים נָא יִדְךָ תַּחַת יְרֻכִי - זֵהוּ הַצְּדִיק, סוּד הַדְּבָר קִיּוּם הָעוֹלָם, שְׁהָרִי אֲז הָעֶבֶד הַזֶּה מְמַנָּה בְּסוּד עֲלִיּוֹן לְהַחֲיוֹת אֶת שׁוֹכְנֵי הָעֶפֶר, וַיַּעֲשֶׂה שְׁלִיחָא בְּרוּחַ שֶׁל מַעֲלָה לְהַשִּׁיב הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת לְמִקּוּמָן לְאוֹתָם גּוּפִים (שְׁנֵאֲבָלוּ) שֶׁהַתְּבַלּוּ וְנִרְקְבוּ תַּחַת הָעֶפֶר.

וְאַשְׁבִּיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאַשְׁבִּיעֶךָ - מָה זֶה וְאַשְׁבִּיעֶךָ? לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּסוּד שֶׁל שְׂבַעָה אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים, שְׁהֵם סוּד הַשְּׁלֵמוֹת הָעֲלִיּוֹנָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה - זֵהוּ הַגּוּף שֶׁתַּחַת הָעֶפֶר שִׁישׁ לוֹ קִיּוּם לְהַקִּים מֵהָעֶפֶר, שֶׁכָּל אוֹתָם שְׁנִקְבְּרוּ בְּה וְזָכוּ לְהַקְבֵר בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הֵם יתְעוּרְרוּ בְּרֵאוּשׁוֹנָה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ, שְׂפָתוּב (ישעיה כו) יַחֲיוּ מִתִּיב, בְּרֵאוּשׁוֹנָה - אֵלוּ הַמְתִּים שֶׁל אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל. נְבִלְתֵי יְקוּמוּן - אוֹתָם הַמְתִּים שֶׁל שְׂאָר

יַחֲיוּ מִתִּיב, בְּקַדְמֵיתָא אֲלִין

מתין דארעא דישראל. נבלתי יקומוון, אינון מתין דשאר ארעאן. ועל דא לאינון גופיהון דישראל דאתקברו תמן, ולא לגופי דשאר עמין עובדי עבודה זרה דאסתאבא ארעא מינייהו.

ועל דא אשר לא תקח אשה לבני. מאי לבני. דכל נשמתין דעלמא דנפקי מההוא נהר דנגיד ונפיק, אינון בנין לקדשא בריה הוא. ועל דא אשר לא תקח אשה, דא גופא. לבני, דא נשמתא. מבנות הפנעני, אלין גופין דעמין עובדי עבודה זרה, דזמין קדשא בריה הוא לנערא לון מארעא קדישא. כמה דאת אמר, (איוב לח) וינערו רשעים ממנה. כמאן דמנער טליתא מזוהמא דילה.

כי אל ארצי ואל מולדתי תלה. ארצי, דא היא ארעא קדישא דאיהו קדמאה לכל שאר ארעין כמה דאתמר. (ועל דא כי אל ארצי דא ארעא קדישא דאיהו דליה בין כל שאר ארעין דפליג לון לממון אחריו) ועל דא כי אל ארצי, ואל מולדתי. פיון דאמר אל ארצי מהו ואל מולדתי. אלא אל ארצי כמה דאתמר, (מח) ואל מולדתי אלין אינון ישראל. תא חזי, מה כתיב, ויקח העבד כמה דאתמר. עשרה גמלים, אלין אינון עשרה דרגין דהאי עבד שלטא עליהו, כגוונא דלעילא. מגמלי אדניו, דאינון כההוא גוונא ממש כמה דאתמר, והאי עבד שלטא ואתתקן בהו.

וכר טוב אדניו בידו, פל ההוא טיבו ריחין עלאין דנפקי מגו אינון נהורין ובוצינין עלאין. וכל טוב אדניו, ההוא שמושא דשמשא דאתמשכא בה בסיהרא. ויקם וילך אל ארם נהרים, דא אתר דארעא קדישא דבכת תמן רחל כד חריב פי

הארצות. ועל זה לאותם גופים של ישראל שנקברו שם, ולא לגופות שאר העמים עובדי עבודה זרה שהארץ נטמאה מהם.

ועל כן, אשר לא תקח אשה לבני. מה זה לבני? שכל נשמות העולם שיוצאות מאותו נהר ששופע ויוצא, הם בנין לקדוש-ברוך-הוא. ועל זה אשר לא תקח אשה - זה הגוף. לבני - זו הנשמה. מבנות הפנעני - אלו גופות של עמים עובדי עבודה זרה שעתידי הקדוש ברוך הוא לנער אותם מהארץ הקדושה, כמו שנאמר (איוב לח) וינערו רשעים ממנה, כמי שמנער טלית מהזוהמה שלה.

כי אל ארצי ואל מולדתי תלה. ארצי - זו הארץ הקדושה שהיא ראשונה לכל שאר הארצות, כמו שנתבאר. (ועל זה כי אל ארצי, זו הארץ הקדושה, שהיא שלו בין כל שאר הארצות שחלק אותם למקנים אחרים), ועל זה כי אל ארצי ואל מולדתי. פיון דאמר אל ארצי, מה זה ואל מולדתי? אלא אל ארצי, כמו שנאמר. [מה] ואל מולדתי? אלו הם ישראל בא ראה מה כתוב, ויקח העבד - כמו שנתבאר. עשרה גמלים - אלו הם עשר דרגות שהעבד הנה שולט עליהם כמו שלמעלה. מגמלי אדניו - שהם באותו גון ממש, כמו שנתבאר, והעבד הנה שולט ונתקן בהם.

וכר טוב אדניו בידו - כל אותו טוב הריחות העליונים שיוצאים מתוך אותם אורות ומאורות עליונים. וכל טוב אדניו - אותו השמוש של השמש שנמשכה בה בלבנה.

ויקם וילך אל ארם נהרים - זהו המקום של הארץ הקדושה ששם בכתה רחל כשחורב בית